

zarad tega pa tudi omenjeni nauki ne morejo dalje segati, nego v domisljijo; do uma in pameti dospejo le malokdaj, in ravno zavoljo tega ostajate ti dve dušni zmožnosti naj večkrat neobdelani in nerodovitni. Pri vsi svoji prizadevi si otrok ne pridobi drugega, nego obilo zmedenih predstav, ki se pa kmalu zopet izgubijo; a kar zadeva rečno spoznanje, v tem ostane otrok reven, kakor je bil iz prvega. In ker zbog preobilnega obloženja z učnimi predmeti mladi možgani le prevečkrat opešajo in oslabé, se po tej napačni izreji dostikrat nameri, da postanejo otroci celó nezmožni, da bi si saj pozneje koristnih znanosti pridobivali, kajti s presilnim natezanjem možganov in s preobilno oblego različnih, težkoumevnih nauk, postali so togi in — neumni. — A na vse zadnje čudijo se starši, čudijo se rejniki, da otroci, ki so tako izverstno na pamet blebetali naj težja pravila iz nemške slovnice in morda tudi naj daljše sestavke iz slovenskega ali celó nemškega berila, da so ti otroci pri vsem tem ostali naj nevedniši v onih znanostih, ki zahtevajo razumnosti in spoznave. In svet se čudi, da iz naših šol in vzrejališč mesto verlo mislečih mož, dostikrat le blebetači, mesto krepkih, jakih in delavnih mož, le tumpci, slabotniki in sanjači prihajajo, in nevedno ljudstvo mlati in tepe potem prav nepremišljeno po — vedah in izomiki.

(Dalje prih.)

V zdravem telesu prebiva zdrava duša. *)

(Dalje.)

e) Prosto gibanje pri otrocih koristi zdravju; zraven stori to človeka tudi pripravnega za mnogoverstna opravila. Mladost se že sama po sebi rada giblje; njena vroča kri ji ne dá mirovati; pustimo ji, kar more biti, in veselimo se njenega zdravja! Napačno pa je, da nekteri premajhne otroke na noge postavljajo, da bi jih hoditi učili. Tla so za take otroke naj bolj primerna, ako jih ne moremo imeti v naročji, tudi hoditi se bodo tù naučili brez vajetov in vožičkov.

Že v prvi mladosti se mora otrok vaditi, da ga mlado telo uboga. Nikoli se ne sme pustiti, da bi se otrok zibal tje v en dan. Treba je, da je kdo vedno pri otroku, in ga varuje, da ni razmišljen ali prav brezmiseln. K temu služijo mnogoverstne igrače; naj boljši so izrazi živih in znanih stvari, ki otroku dajo mnogo opraviti. Vender so pa nekteri otroci tako nagnjeni k razmiselnosti, da bi zraven vseh igrač več ur v nezavednosti sedeli, ako bi jim vedno kdo zdaj tega, zdaj unega ne kazal, pogovorjaje

*) Iz letošnjega letnega sporočila glavne šole Kranjske.

se z njimi. Pametno je tedaj, ako varovalke vadijo otroke, da jim rokce podajajo, da rokce sklepajo, križ delajo, tekajo od enega do drugega, da se ustopajo po vojaško, se odkrivajo i. t. d. To so perve telovadbe, ter delajo, da telo uboga otroka, in zbudajo kolikor toliko tudi um. Le tega jih nikar vaditi, česar bi se morali pozneje odvaditi; navada je železna srajca, ki se ne dá lahko izleči. Pri bolj odraslih se kaže razmiselnost v gibanji, ki nima nikakoršnega pomena, kot da je nepristojna, n. pr. mahati z rokami ali z nogami, igrati se z lasmi, z nosom, s perstmi, vihati liste, prijemati za vsako reč itd. Treba jih je vedno opominjati, da se odvadijo takih nepristojnosti. Drugače je, ako otrok to dela iz strahu do koga; tedaj je boljši, ako tega še ne opazimo, da bi ga ne storili se bolj bojzljivega. Celó bedasti otroci se malo po malem privadijo ali pa odvadijo, ako vedno terdo deržimo na to, kar hočemo koga privaditi ali odvaditi.

Prosto gibanje je tudi vsi mladosti dobra reč, ker jo vterjuje na vse strani; toda tudi pri tem se more stopati počasi od vadbe do vadbe, da se ne presili život. K temu naj primerniše so igre v prostem zraku; naj boljše igre so pa tiste, pri katerih se kolikor toliko gibljejo vsi telesni udje, ki bistrijo um in urijo vid, sluh in druge počutke. Kar to zadeva, je menda ni primerniši igre od žogobitke; so pa še druga gibanja, ki so kaj vgodna, da se po njih vterjujemo, in so tedaj vredna, da jih tù omenimo:

a) hoditi po ravnem, navzgor, navzdol, po gerdih potah v vsakem vremenu; s časom tudi popotovati, kjer se mora privaditi človek različne hrane in počitkov ne določenih;

b) letati po potah za tekočim obročem, po stopnicah navzgor — navzdol, je nevarno, pa krepčá pljuča. Kdor pa pri tem težko sope ali mu serce hudo bije, naj hodi le po malem, ali naj celó jenja;

c) skakati — gori, doli, čez palico, čez kako grapo uri posebno mišice in kite;

d) plezati po stoječem ali visečem kolu, ali pa po vervi, je krepčavno za ves život; ravno tako

e) metati se na mehkih tleh, ako smo vse rezila ali vse, karkoli bi nas utegnilo kaj poškodovati, iz žepov pobrali. Vzdigovati kake reči je krepčavno, pa nevarno za dečke, ki se hočejo meriti z vsakim; lahko se je presiliti, da se kaj vterga v človeku;

f) metati žogo ali balon na kviško, ali v kaki zaznamek in vjeti to zopet v roke, je krepčavno, in bistri oči;

g) hoditi po ozki bervi ali po vterjenem kolu, po napeti vervi, ki zamore zmirom višja biti, se na nji obračati, mirno stati, usedati se in zopet vstajati, krepčá kitice in mišice;

h) plavati, ako se more brez nevarnosti pod varstvom. Treba se je pred ohladiti, ako je bil kdo vroč.

Po nekterih krajih imajo nalašč take priprave za mlade ljudi, po katerih se telo na vse strani vadi in krepčá; pravijo tem vadbam telovadbe, imajo pa tudi za to nalašč učeničke.

Vse igre, pri katerih se telo ne giblje, se tedaj sedé opravljajo, ali pa pri katerih se dobičkarija izbuja, znajo biti budivne, mikavne, — otrokom pa naj se ne priporočajo.

Bolj ko otroci odrasčajo, dobivajo tudi vedno resnobiša opravila. Naj boljša taka opravila so na vertu kopati, pleti, sejati, saditi, cepiti drevesa itd.; pri tem, da je to zdravo, se učí deček in deklica rastline poznavati, obdelovati, pa vidi tudi vrednost svoje pridnosti. Med rokodelskimi opravili je za mladost naj bolj primerno žagati, skoblati, sekati, dobsti, strugati, ker pri tem se život naj bolj prosto giblje in krepčá. Skobel, žago, sekiro, kladvo naj bi se vsaki deček vadil rabiti, sej ga mende ni stanú, da bi tega orodja ne potreboval ali saj v časi v roko ne dobil.

(Konec prih.)

Pomenki o slovenskem pisanji.

xxxv.

U. Da sta sv. Ciril in sv. Klemen početnika dveh tolikanj raznih pisav slovanskih, tega moja glava še ne verjame, ker pravopisne iznajdbe niso tako pogostne. Abeceda ne nastane na enkrat, in ni izmišljava enega samegá moža, ampak razvije se po poskušnjah in popravah več stoletij in ostane na zadnje na imenu takih mož, ki jo posrednje ali neposrednje vpeljejo v splošjno porabo; in taki možje se imenujejo njeni stvarniki ali pričetniki.

T. Zakaj bi ne bila tedaj i ss. Ciril in Klemen taka dva stvarnika omenjenih pisav?

U. Ker sta si preblizo, učenec pa učenik, in ker je glagolica vendar prerazlična mimo cirilice. Kdo bi verjel, da so Slovenci skorej ob enem imeli dvojno pisavo? Po svoji slabi pameti si tega misliti ne morem, naj skazujejo učenjaki kar in kakorkoli.

T. Ker pa učene glave razkazujejo to reč iz notranjih razlogov in vnanjih dokazov, kako jim smeš oporékati ti, priprosti učenec!

U. Kolikrat so se zmotile že prav učene glave, in česar bister um ne vidi, čuti in spolnuje velikrat priprosto sercé.

T. Razločiti moraš vendar tudi ti med tem, kar pripoveduje sporočilo in kar kaže ter spričuje zgodovina. Sporočilo samo pravi, da je pričetnik prve slovanske pisave sv. Jeronim, druge pa sv. Ciril. — Da je sv. Ciril zložil neko pisavo za Slovence, to priča zgodovina že tisuč let, in sicer učeni so bili dolgo dolgo te misli, da je sedanja Cirilica njegova iz-